

KUPUJ PAMETNIJE, PROMIJENI SVIJET

Kako modna industrija utječe na planet?

Kako usporiti utjecaj brze mode?

“Spora moda je budućnost”

“Budi promjena”

“Reciklirati, ne baciti”

“Modna industrija VELIKI zagađivač”

BRZAMODA

Brza moda je koncept proizvodnje jeftine odjeće od nekvalitetnih materijala.

Potrošačima se gotovo svaki tjedan nude nove kolekcije po pristupačnim cijenama, ali cijenu netko mora platiti, a to su radnici zaposleni u modnoj industriji.

Preseljenje proizvodnje u slabije razvijene azijske zemlje poput Bangladeša, Indije i Kambodže koriste mnoge europske i svjetske modne kompanije zbog izrazito niske cijene rada, a kako bi ostvarile što veću dobit. Uvjeti u kojima rade radnici su često nehumani i nesigurni, a zarada radnika ispod granice siromaštva. Izračun Clean Clothes Campaign pokazuje da u prodajnoj cijeni od 29 eura majice kratkih rukava proizvedene u Bangladešu, plaća radnika ima udio od 0,18 eura. Niske plaće, 11 do 14 sati rada dnevno, noćni rad, pretrpani proizvodni pogoni, rad sa štetnim kemikalijama ugrožavaju zdravlje i živote milijuna radnika uključujući i djecu.

prosvjed u Bangladešu zbog neisplaćenih plata

<https://www.dw.com/hr/jad-liferantskog-lanca-tekstilna-industrija-banglade%C5%A1a/a-53897779>

Velika katastrofa urušavanja osmerokatne poslovne zgrade Rana Plaza u Dhaki, glavnom gradu Bangladeša koja se dogodila 24. travnja 2013. godine u kojoj je poginulo 1132 radnika, a ozlijeđeno je više od 2500 radnika probudila je svijet nakon čega je potpisan međunarodni sporazum o zdravlju i sigurnosti radnika u tekstilnoj industriji. Sporazum je potpisalo više od 200 svjetskih brendova. Međutim, problem nije riješen jer modne kompanije koje nisu potpisnice sporazuma i dalje ne poštuju prava radnika. Pandemija Covida-19 dodatno je pogoršala položaj tekstilnih radnika. I naše poznate tvrtke nisu opstale, Kotka je otišla u likvidaciju, Orljava je završila u stečaju, a Varteks se našao u financijskim problemima.

Modna industrija veliki zagađivač

Proizvodnja tekstila uzrokuje prekomjernu potrošnju prirodnih resursa – vode i zemljišta.

Npr. za jednu pamučnu majicu potrebno je 2700 litara vode, a tu količinu vode čovjek popije u dvije i pol godine. Završna obrada i bojanje tekstila u proizvodnji odgovorni su za 20% globalnih onečišćenja vode. Sintetička odjeća je odgovorna za 355% primarne mikroplastike koja se ispušta u okoliš. Pranje sintetike uzrokovalo je više od 14 milijuna tona mikroplastike na dnu oceana. Proizvodnja odjeće stvara onečišćenje koje narušava zdravlje lokalnog stanovništva, životinja i ekosustava u blizini tvornica. Moda je treći najveći zagađivač na svijetu. Ona uzrokuje 10% globalnih emisija ugljika, što je više od pomorskog prometa i međunarodnih letova zajedno. Tekstilni otpad se odlaze na odlagališta, a stopa recikliranja je mala. Manje od pola rabljene odjeće se prikuplja za upotrebu ili recikliranje. Od toga se samo 1% reciklira za novu odjeću. Svaki dan se proizvede preko 250 tisuća tona tekstilnog otpada, a svake godine 92 milijuna tona. Europljani godišnje troše skoro 26 kilograma i bacaju oko 11 kilograma tekstila, Ukoliko ne dođe do promjene, prema procjenama će se do 2030. godine emisije ugljika povećati za 50%, a proizvesti će se još 134 milijuna tona tekstilnog otpada.

UTJECAJ TEKSTILA NA OKOLIŠ

Za potrošnju tekstila po prosječnoj osobi u EU-u 2020. bilo je potrebno:

Izvor: Europska agencija za okoliš (EEA), 2023.

PROIZVODNJA TEKSTILA

Globalna proizvodnja tekstilnih vlakana gotovo se udvostručila:

od **58 milijuna tona** u 2000.

na **109 milijuna tona** u 2020.

i predviđa se da će do 2030. porasti na

145 milijuna tona

Izvor: Europska agencija za okoliš (EEA) – Izvješće ETC-CE 2023/5, 2023.

Spora moda

Zašto trebamo usvojiti koncept spore mode?

Spora moda je koncept proizvodnje odjeće koji brine o čovjeku, okolišu i životinjama.

Podržava kupovanje manje količine kvalitetne i bezvremenske odjeće od održivih materijala koji se mogu reciklirati, proizvode malih brendova te brendova koji su ekološki osviješteni, kupovanje second hand ili vintage odjeće te preoblikovanja stare odjeće. Ovo je koncept kojeg svi trebamo uključiti u svoju svakodnevicu kako bismo potakli pozitivnu promjenu, usporili klimatske promjene te onečišćenja koja uzrokuje modna industrija.

Slavni, bogati i odgovorni

Mnoge poznate osobe podržavaju koncept spore mode tako npr. djeca Angeline Jolie nose njene prepravljene haljine, Cate Blanchett je na Venecijanskom filmskom festivalu 2020. nosila zastavu za održivu modu, Jane Fonda je 2019. obećala da neće kupovati novu odjeću, vojvotkinja od Cambridgea nosi svoje reciklirane haljine, Jennifer Aniston nosi vintage Dior, Gwyneth Paltrow iznajmljuje haljine za pojavljivanje na crvenom tepihu, Bella Hadid je predvodnica oživljavanja vintage stila, a vintage komade i sporu modu podržava sve veći broj poznatih lica.

More Red-Carpet Re-wears Can Only Be A Good Thing

Angelina Jolie's children borrowing from their mother's wardrobe was a refreshing approach to the red carpet.

V British Vogue / Oct 31, 2021

Odgovoran potrošač svjestan je kako njegov modni odabir utječe na okoliš, radnike i životinje. Kvalitetna odjeća je u startu skuplja iz više razloga, izrađena je od kvalitetnijeg materijala npr. organskog pamuka koji se uzgaja bez štetnih pesticida, a radnici su adekvatno plaćeni za svoj rad. To je odjeća koju ćete s ponosom moći nositi stalno iznova te dugoročno košta manje unatoč početnom ulaganju, a svjesnost da time čuvate okoliš treba biti dodatan poticaj da to bude vaš pr(a)vi izbor.

Budi promjena

Svatko od nas može svojim potrošačkim izborima na više načina utjecati na negativne posljedice brze mode:

- kupovati odjeću od proizvođača koji uvažavaju načela ekološkog dizajna (smanjenje potrošnje vode i energije, upotreba biorazgradivih kemikalija, materijali od prirodnih vlakana koji se mogu reciklirati)
- iznajmiti odjeću (uglavnom se iznajmljuje odjeća za svečane prigode)
- produljiti vijek trajanja odjeće kupovanjem i prodajom odjeće na različitim internetskim platformama (luksuzne marke i dizajnerski i vintage komadi često se prodaju za ponovnu upotrebu te dječja odjeća)
- prikupiti odjeću i odnijeti u reciklažne centre kako bi se otpadni tekstil koristio kao sirovina za novi tekstil
- preoblikovati proizvod u novi funkcionalni proizvod

Pregača-izradili učenici Modni tehničari u radionici Obrtničke škole u Požegi. Za izradu korištene odbačene muške košulje i traperice.

Torbe-izradili učenici Modni tehničari u radionici Obrtničke škole u Požegi. Za izradu korišten neiskorišteni dio materijala kod krojenja radne odjeće i odbačene geografske karte Požeško-slavonske županije.

Budi promjena

Postoje različiti načini kako lokalna politika može pokrenuti inicijativu i osigurati bolje upravljanje tekstilnim "otpadom". Za svoj grad Požegu imamo nekoliko prijedloga:

- S obzirom da je grad Požega donedavno imao modnu tvrtku Orljava poznatu po proizvodnji visokokvalitetnih muških košulja te ima školu koja obrazuje učenike u sektoru mode, predlažemo osnivanje socijalne zadruge po uzoru na Humana Nova u Čakovcu koja bi zapošljavala osobe s invaliditetom i druge marginalizirane osobe.
- U okviru reciklažnog centra osigurati prostor za tekstilnu samoposlugu u koju bi građani mogli donositi čistu i sačuvanu odjeću, kućanski tekstil, obuću i torbe. Radno vrijeme samoposluge može biti ograničeno na nekoliko radnih dana u mjesecu. Svi koji imaju potrebu mogu doći i poslužiti se onim što im odgovara.
- Obrtnička škola obrazuje učenike za zanimanje Modni tehničar. U okviru škole organizirati edukacije i radionice za zainteresirane skupine na temu prenamjene nošene odjeće u nove uporabne predmete (lutke za lutkarske predstave, odjeću za kućne ljubimce i sl.)

Lutke za lutkarsku predstavu „Mali princ u svijetu lutkarstva” izradili učenici Modni tehničari u okviru suradnje škole i Udruge roditelja, djece i osoba s poteškoćama „Mali princ” .

Etno kolekcija odjeće izrađena redizajnom od traperica i sirove pamučne tkanine. Izradili učenici Modni tehničari

Izradile: Mihaela Kopic i Matea Marić,
učenice 2. razreda zanimanja Modni tehničar